

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Historické vědy – História/Všeobecné dejiny

Jana Borodáčová

**Britské radikálne reformné hnutie v období
1792–1795**

**British Radical Reform Movement in the
Period 1792–1795**

Tézy dizertačnej práce

Školiteľ: prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Praha 2017

Ciele a hlavné nastolené problematiky práce

Cieľom predloženej dizertačnej práce je analýza britského reformného hnutia v rokoch 1792–1795, ktoré zároveň historicky zodpovedalo obdobiu Francúzskej revolúcie. Bádateľská činnosť je zameraná na preskúmanie problematiky vzťahu medzi britským kabinetom a novým radikálnym reformným hnutím 90. rokov, ktoré sa hlásilo k revolučným myšlienkam a dokonca podporovalo republikánsky politický systém vo Francúzsku. Novovzniknuté reformné hnutie, ktorého cieľom bolo zavedenie všeobecného volebného práva a ročného parlamentu, nie je však možné hodnotiť len ako produkt Francúzskej revolúcie, ale jeho formovanie sa a činnosť boli ovplyvnené i tromi dekadami dlhou domácou reformnou tradíciou. Cieľom dizertačnej práce je zároveň analyzovať i vzťah verejnosti k novým radikálom, či jakobínom, ako boli členovia reformného hnutia vládou i časťou majetného obyvateľstva nazývaní. Problematiku britského radikalizmu tak nie je možné preskúmať bez hlbšej analýzy verejnej mienky, ktorá sa vyformovala v tzv. loajalistickom hnutí. Táto, z veľkej časti spontánna reakcia verejnosti, sa odrazila v organizácii rozsiahlej siete spoločností, ktoré vznikli ako priama reakcia na aktivity radikálnych reformátorov. Lojalisti otvorene podporovali politiku vlády a prehlasovali sa za ochrancov tradičného politického, náboženského i spoločenského poriadku. Cieľom bádateľskej činnosti tak bude i analýza interakcie medzi reformným hnutím a organizáciou loajalistických spoločností, ktoré využívali proti radikálom často nelegálne formy boja.

Skúmané obdobie tiež nastoľuje radu problematik, ktoré sa objavili už v danej dobe a ktoré sú dnes zároveň hlavnými záchytnými témami odborných publikácií. Cieľom predloženej dizertačnej práce bude analyzovanie a zhodnotenie i týchto nastolených otázok, ktoré sú zároveň súčasťou britskej historiografie. Jednalo sa hlavne o problematiku, do akej miery predstavovalo radikálne reformné hnutie 90. rokov skutočnú hrozbu pre domácu bezpečnosť zeme. Britská vláda sa totiž o nebezpečenstve potencionálneho povstania, či dokonca revolúcie, snažila presvedčiť parlament a koniec koncov i verejnosť. Už súčasníci sledovali s nedôverou a podozrením aktivity radikálov, ktorí zameriavali svoju pozornosť hlavne na pracujúce vrstvy obyvateľstva, pre ktoré chceli dosiahnuť volebné právomoci a tým i zabezpečiť rovné politické práva. Činnosť reformného hnutia tak vyvolávalo otázky o jeho skutočných cieľoch, pretože agitácia k pracujúcej triede bola stále považovaná za potencionálnu hrozbu povstania, či dokonca,

v tomto prípade i revolúcie. Radikáli navyše neskrývali svoje sympatie k Francúzskej republike, čo bolo chápané ako jeden z dôkazov ich pripravovanej podvratnej činnosti, ktorá mala smerovať k údajnému rozvratu tradičného politického, náboženského i sociálneho poriadku podľa francúzskeho vzoru.

Dôležitou témou v problematike údajnej hrozby povstania, či dokonca revolúcie, zostáva i naďalej otázka rozsahu informovanosti vlády o skutočných aktivitách radikálov. Opozícia v parlamente už v danej dobe tvrdila, že vláda úmyselne širila alarmujúce dezinformácie o činnosti reformného hnutia, pretože jej hlavným a jediným cieľom bolo upevnenie si vlastnej pozície a udržanie podpory verejnosti, ktorú chceli kvôli vedeniu vojenského konfliktu na kontinente, získať na svoju stranu. Zostáva teda i naďalej otázne, do akej miery ministri vedeli, či nevedeli o skutočnej činnosti reformných spoločností a ako silne dôverovali svojim plateným agentom a dobrovoľným donášačom, ktorí často kvôli finančnej odmene, neváhali vo svojich správach preháňať.

Na túto problematiku priamo nadväzuje ďalšia téma, ktorá si kladie otázku, či mala vláda na základe nedostatku akýchkoľvek dôkazov, oprávnenosť zahájiť na pôde parlamentu kampaň k presadeniu reštriktívnych legislatívnych opatrení, ktoré mali obmedziť i keď len dočasne, základné práva Britov. Kritici Pittovho kabinetu totiž verili, že ministri prostredníctvom tejto legislatívy len usilujú o posilnenie svojich právomocí a napokon i moci panovníka. Odporcovia vládnej politiky tak boli presvedčení, že kabinet v skutočnosti smeruje k narušeniu toľko oslavovanej rovnováhy medzi Korunou, Snemovňou lordov a Dolnou snemovňou. Mnohí súčasníci a to i opoziční poslanci parlamentu, neváhali preto porovnávať Pittovu administratívu s vládou Výboru verejného blaha a niektorí dokonca označovali britský kabinet za „vládu Pittovho teroru“. Otázkou tak zostáva, ako podrobne bola britská vláda informovaná o skutočnej činnosti radikálov a aké boli jej skutočné pohnútky k presadeniu reštriktívnej legislatívy.

Jeden z cieľov dizertačnej práce je tiež analýza vzniku a aktivít loajalistického hnutia, ktorého členovia sa vyhlasovali za ochrancov tradičného spoločenského poriadku a nedotknuteľnosti súkromného majetku. Táto téma tiež predkladá otázku vplyvu vlády na založenie prvej loajalistickej *Asociácie za zachovanie slobody a majetku proti republikánom a rovnostárom* (Association for Preserving Liberty and Property against Republicans and Levellers), v ktorej čele stál John Reeves. Už súčasníci Reevesa obviňovali, že skutočným iniciátorom vzniku jeho spoločnosti, bolo ministerstvo vnútra, z ktorého s niektorými členmi sa Reeves poznal osobne. Oponenti Johna Reevesa sa tak snažili týmto spôsobom zároveň zdiskreditovať nielen jeho osobu a postavenie, ale i jeho

aktivity v rámci lojalistického hnutia, ktoré bolo kritizované pre svoje často nezákonné formy zásahov proti reformným spoločnostiam.

Štruktúra a obsah práce

Dizertačná práca je rozdelená do troch veľkých častí, ktoré na seba nadväzujú chronologicky a ktoré zároveň vždy charakterizujú určitú etapu vývoja reformného hnutia. Prvá veľká kapitola s názvom „*Mimoparlamentné reformné hnutie*“, predkladá prehľad dejín britského reformného hnutia od začiatku 60. rokov do roku 1791. Jej cieľom je poukázať na to, že už pred vypuknutím Francúzskej revolúcie, či vznikom radikálneho reformného hnutia, existovala v Británii aktívna mimoparlamentná kampaň za presadenie reformy volebného práva. Radikalizmus 90. rokov tak nevznikol náhle, len pod vplyvom revolučných ideí, ale jeho hnutie bolo silne inšpirované predchádzajúcimi dekadami činnosti mimoparlamentnej politickej organizácie. Radikáli tak mohli na počiatku 90. rokov nadväzovať nielen na domácu tradíciu, ale vychádzali i z výdobytkov Slávnej revolúcie a politické inšpirácie čerpali dokonca i z anglickej ranne stredovekej mytologickej minulosti. Kapitola tiež sleduje názory britskej spoločnosti na počiatočné revolučné udalosti vo Francúzsku, s čím bolo spojené i znovuoživenie reformného hnutia, ktorého predstavitelia však boli stále hlavne disenteri a z ktorých mnohí patrili k veteránom hnutia 70. a 80. rokov. V roku 1791 sa ale objavili prvé nové typy reformných spoločností, ktoré sa následne zaradili k tzv. radikálnemu reformnému hnutiu, ktorého počiatok je datovaný do roku 1792.

Druhá veľká kapitola, s názvom „*Britský radikalizmus medzi tradíciou a revolúciou*“, pojednáva o období medzi rokmi 1792–1793. Už názov napovedá, že obsahom tejto časti práce bude podrobná analýza aktivít a cieľov radikálneho reformného hnutia, s jeho hlavnými charakteristickými rysmi i formou jazyka, ktorý bol inšpirovaný francúzskou revolučnou frazeológiou. Kapitola tiež pojednáva o vzniku, organizácii a následných aktivitách lojalistického hnutia, ktoré sa vyformovalo ako reakcia na nový radikalizmus a zároveň analyzuje politické argumenty oboch spomínaných mimoparlamentných hnutí. Už na konci roku 1792, sa objavili podobne ako v Anglicku i v Škótsku nové reformné spoločnosti, ktoré sa v priebehu nasledujúceho roku prezentovali hlavne prostredníctvom troch edinburghských konventov, z ktorých posledný predstavoval snahu o unifikáciu anglického a škótskeho reformného hnutia. Škótsky radikalizmus bol ale potlačený

v podstate už na konci roku 1793 a to násilným rozpustením tzv. Britského konventu. Výsledkom tohto zásahu proti radikálom, bola séria politických procesov s tzv. škótskymi martýrmi, ktoré prebiehali hlavne v Edinburghu.

Tretia a zároveň posledná časť dizertačnej práce, s názvom „*Vláda poriadku a perzekúcií*“, ktorá pojednáva o období medzi rokmi 1794 až 1795, je analýzou politických procesov, ktoré tentokrát prebiehali v Anglicku a to za priamej réžie vlády. V období, kedy Británia bojovala na strane prvej protifrancúzskej koalície a zápasila s hlbokou finančnou a hospodárskou krízou, bol kabinet ministerského predsedu Williama Pitta ml., pripravený potlačiť profrancúzsku agitáciu radikálov. Prostriedkom k pripravovaným perzekúciám, mala byť nová reštriktívna legislatíva. V rámci vládnej kampane, namierenej na pôde parlamentu proti radikálnemu reformnému hnutiu, boli ministri Pittovej administratívy ochotní pristúpiť i k dočasným obmedzeniam základných práv Britov, ktoré vychádzali z Listiny práv a Slávnej revolúcie.

Metodológia, pramene a odborná literatúra

Pri bádateľskom výskume britského radikálneho reformného hnutia, som vychádzala jednak z prameňov uložených v Národnom archíve v londýnskom Kew a jednak z dobových publikácií, z ktorých som väčšinu získala elektronickou cestou. Keďže hlavným cieľom radikálnych reformátorov bolo politické vzdelávanie verejnosti a ich činnosť tak spočívala na vydávaní množstva pamfletov, adries a rezolúcií, boli tieto materiály pre predloženú dizertačnú prácu jedny z kľúčových. Pri výskumnej činnosti som sa opierala i o edície prameňov, ktoré sa týkali hlavne činnosti *Londýnskej korešpondenčnej spoločnosti* (London Corresponding Society). Jednalo sa o šesť zväzkov *London Corresponding Society 1792–1799* od editora Michaela Davisa, ďalej som použila *Selections from the Papers of the London Corresponding Society 1792–1799*, ktoré editovala Mary Thale, či druhý zväzok *Complete Writings of Thomas Paine*, ktorého editorom bol Philip Foner.

Informácie o korešpondencii, ktorá prebiehala medzi jednotlivými reformnými spoločnosťami, som čerpala z dvoch zdrojov. V prvom prípade sa jednalo o *First and the Second Report from the Committee of Secrecy*, ktoré boli v roku 1794 publikované na žiadosť vlády a zahrňovali skonfiškovanú korešpondenciu jednotlivých reformných spoločností i množstvo ich adries a zápisov z generálnych mítingov. Všetky tieto uvedené

materiály, získal britský kabinet počas zatýkania predných členov anglického reformného hnutia, v rokoch 1793 až 1794. Kópie týchto správ je možné dohľadať i v *Parliamentary History of England*, v zväzku XXXI, ktoré editoval William Cobbett. Stručné zhrnutie oboch správ sa nachádza i v dobovej tlači, ako hlavne v *New Annual Register for the Year 1794*. Ďalšia časť korešpondencie, ktorá sa týkala komunikácie medzi jednotlivými reformnými spoločnosťami, sa nachádza i v Národnom archíve v Londýne a jedná sa hlavne o zložky *Treasury Solicitor* (TS 24/9/10 a TS 24/9/8).

K problematike činnosti reformných spoločností, som ďalej z Národného archívu čerpala informácie týkajúce sa výpovedí vládnych agentov, ktoré sa nachádzajú v zložkách *Privy Council* (PC 1/21/35B), *Home Office* (HO 42/23/14) a *Treasury Solicitor* (TS 24/3/35). V poslednom menovanom fonde je možné dohľadať i korešpondenciu, ktorú viedli delegáti Britského konventu so svojimi materskými spoločnosťami, rovnako ako je možné z tejto zložky získať informácie, týkajúce sa zápisov stručnej histórie jednotlivých reformných spoločností, ktoré ministerstvo vnútra získavalo hlavne od svojich platených agentov.

K problematike politických procesov 1793–1794, som z Národného archívu v Londýne použila archívne materiály zo spomínaného fondu *Privy Council* (PC 1/21/35B), ktorý obsahoval jednak korešpondenciu, ktorá vznikla vo väzení Newgate a v Toweri a jednak výpovede jednotlivých svedkov k pripravovaným procesom z velezrady. Základným zdrojom informácií, sa však pri spracovávaní tejto témy, stali dobové publikácie prepisov súdnych procesov, medzi ktoré patrili napríklad *Genuine Trial of Thomas Hardy, for High Treason*, zväzok I–II, vydaný v roku 1795, *Trial of John Horne Tooke, on a Charge of High Treason*, publikovaný v roku 1794, *Trial of Joseph Gerrald*, vydaný v roku 1794, či zbierka procesov od Henryho Cockburna, *Examination of the trials for sedition which have hitherto occurred in Scotland*, zväzok I. K získaniu informácií o podrobnostiach k priebehu zatýkania obvinených reformátorov, či k problematike samotných procesov, som využívala i zdroje informácií, ktoré sa nachádzajú jednak v biografiách, ako je *Life of John Thelwall*, z roku 1837, alebo v *Authentic Biographical Anecdotes of Joseph Gerrald*, ktorá bola publikovaná v roku 1795. V prípade Thomasa Muira, bol jeho súdny proces zakomponovaný priamo v jeho životopise. Okrem toho som využila i pamäti reformátorov samotných, ako boli *Memoir of Thomas Hardy*, z roku 1832, či *Recollections of the Life of John Binns*, publikované v roku 1854, ale výborným zdrojom informácií boli i pamäti a biografie významných politických, či právnych činiteľov, ako to bolo v prípade *Memorials of his Time* (1856)

Henryho Cockburna, či *Public and Private Life of Lord Chancellor Eldon*, zväzok I, z roku 1844. O priebehu súdnych pojednávaní je možné získať informácie i z dobovej tlače, ako boli noviny *New Annual Register for the Year 1794*, *Times* (1794), či *Morning Chronicle* (1794), pretože záujem verejnosti o tieto udalosti bol vo svojej dobe skutočne značný.

K otázke vzťahu Británie k novovzniknutej Francúzskej republike a k problematike vojny, som využila už spomínané zbierky *Parliamentary History of England*, zväzky XXIX, XXX, XXXI, XXXII. Tento prameň mi tiež poslúžil k spracovaniu témy vzťahujúcej sa k vládnym reštriktívnym legislatívnym opatreniam, namiereným proti aktivitám reformného hnutia a zároveň bol dôležitý k bližšiemu pochopeniu vzťahu britskej vlády k parlamentnej opozícii tzv. nových whigov, ktorí patrili k jediným obhajcom radikálov na pôde legislatívy.

K analýze činnosti radikálnych reformných spoločností, som použila materiály z Národného archívu v Londýne, ktoré sa nachádzali vo fonde *Treasury Solicitor* (TS 24/3/115, TS 24/3/28, TS 24/3/24 a TS 24/3/24) a ktoré obsahovali hlavne informácie týkajúce sa adries, rezolúcií, politických pamfletov, či zápisov z generálnych mítingov. Ďalším zdrojom archíválií sa stali opäť súdobé politické publikácie, ako napríklad *Declaration of Rights, and an Address to the People. Approved of by a Number of the Friends of Reform in Paisley*, z roku 1790, či *Minutes of the General Convention of the Friends of the People in Scotland*, ktoré boli publikované v roku 1793. Informácie k tejto téme je tiež možné získať i z pamätí, či biografii členov reformného hnutia, ako napríklad *Life of Francis Place 1771–1854*, či *Review of some of the political events which have occurred in Manchester* od reformátora Thomasa Walkera, z roku 1794.

Čo sa týkalo bádateľskej činnosti vzťahujúcej sa k lojalistickému hnutiu, využívala som archíválie podobného charakteru, ako to bolo v prípade reformného hnutia, pretože princíp fungovania oboch týchto mimoparlamentných organizácií spočíval na rovnakej báze. Základom bola publikačná činnosť, z ktorej som tiež čerpala hlavné informácie k tejto téme. Jednalo sa napríklad o prácu *Village politics*, od Hannah Moreovej z roku 1792, či *Reason for Contentment* od William Paleya, ktorá bola publikovaná v roku 1793. Pozornosť som opäť venovala i pamätiam ako bola *Autobiography of Arthur Young*, z roku 1798, či biografiam ako napríklad *Life of William Wilberforce*, zväzok II, publikovaný v roku 1838. Informácie k tejto téme som získavala i z *Parliamentary History of England*, konkrétne zo zväzkov XXXI a XXXII, či zo súdobej tlače, ako boli noviny *London Chronicle for the Year 1792*, zväzok LXXI.

K predloženej téme dizertačnej práce je samozrejme dostatok literatúry i odborných publikácií, pretože problematika radikálneho reformného hnutia je v Británii značne populárna. Medzi kľúčových autorov odborných historických prác, ktorí sa podrobne zaoberajú reformným hnutím 90. rokov, považujem historikov Charltona Blacka (*The Association, British Extraparliamentary Political Organization 1769–1793*), Carla Conea (*The English Jacobins, reformers in late 18th century England*), Alberta Goodwina (*The Friends of Liberty, the English Democratic Movement in the Age of the French Revolution*), Williamsa Gwyna (*Artisans and Sans-Culottes, Popular Movements in France and Britain during the French Revolution*), Edwarda Roylea (*Revolutionary Britannia? Reflections on the threat of revolution in Britain, 1789–1848*), Malcolma Thomisa a Petera Holta (*Threats of Revolution in Britain 1789–1848*), či staršiu, ale stále vynikajúcu a často historikmi využívanú prácu Henryho Meikleho (*Scotland and the French Revolution*).

Záver

Keďže v prostredí českej historiografie je téma britského radikalizmu z obdobia Francúzskej revolúcie neprebádaná a k tejto historickej udalosti neexistuje žiadna ucelená odborná publikácia, je cieľom mojej bádateľskej činnosti práve analýza tohto obdobia. Zmieňovanú tematiku som si však vybrala i z toho dôvodu, že pojednáva o počiatkoch modernej občianskej spoločnosti, ktorá nám bola svojím chápaním ústavy, zákonov, prirodzených a občianskych práv, veľmi blízka. Koniec 18. storočia je však čiastočne tiež predobrazom totalitných diktatúr, ktoré ovládli politickú scénu v 20. storočí a ktoré čerpali skúsenosti práve z obdobia Francúzskej revolúcie. Podobne, ako francúzski revolucionári, či britskí radikáli i diktátori totalitných režimov 20. storočia, sa zaštitovali pojmi vôle ľudu, či hlas ľudu, s ktorými sa následne stotožňovali a považovali sa tak za jediných zástupcov národa. Ľud sa stal v očiach vodcov Francúzskej revolúcie i v predstavách britských radikálov skoro neomylným a podľa ich presvedčenia len stačilo, ak mu bude ukázaná správna cesta a to prostredníctvom politického vzdelávania. Práve toto tzv. vzdelávanie, sa stalo „kameň úrazu“ nielen v priebehu Francúzskej revolúcie, ale i v období 20. storočia. Mnohí si totiž zamieňali politickú edukačnú činnosť, ktorá mala pôvodne pozostávať len zo šírenia informácií o tom, na čo mal človek zo zákona právo a čo mohol prípadne od vlády požadovať, s jednostrannou propagandou

a rozširovaním dezinformácií. Manipulácia verejnej mienky, tak nahradila pôvodnú idealistickú predstavu o vzdelávaní ľudu.

Udalosti z konca 18. storočia však budúcim generáciám neprinášali len negatíva, ale i množstvo pozitívnych ideí, týkajúcich sa základných práv a slobôd človeka, ktoré sú dnes v mnohých krajinách automaticky využívané. Osvietenská spoločnosť v Británii kládla tiež veľký dôraz na dodržiavanie ústavy, ako hlavného symbolu spoločenskej zmluvy medzi vládou a ľuďmi a tento, v prípade Británie súbor najdôležitejších zákonov, vznikajúcich v priebehu anglickej histórie, sa stal v očiach verejnosti v podstate nedotknuteľným. Britské radikálne reformné hnutie nikdy neútočilo na ústavu, ako boli z toho jeho členovia neprávom obviňovaní, ale ich cieľom bolo hlavne rozšírenie volebného práva, ktoré sa malo začleniť práve do britskej ústavy. Tá však bola mnohými, často nekritickými obdivovateľmi, považovaná za bezchybnú a skutočne nedotknuteľnú a ktokoľvek mal v pláne zavádzať „novoty“, bol v tejto dobe automaticky považovaný za jakobína. I napriek tomu, že radikáli nedokázali presvedčiť parlament i verejnosť o prospešnosti všeobecného volebného práva, ich idey sa stali nepochybne inšpiráciou pre nasledujúce storočie a to hlavne pre chartistické hnutie.

Historický vývoj týkajúci sa rozširovania volebného práva a formovania sa modernej občianskej spoločnosti, či už revolučnou cestou, ako to bolo v prípade Francúzska, alebo evolučnou cestou, ako to bolo možné sledovať v Británii, je aktuálny i po vyše dvesto rokoch. Myslím, že pre pochopenie dnešnej spoločnosti a formy vlády, či už parlamentnej demokracie, alebo totalitnej diktatúry, je veľmi podstatné porozumieť takým významným udalostiam, ako bola Americká a Francúzska revolúcie a v prípade Británie, radikálne reformné hnutie.

Bibliografia

1. Nevydané pramene

The National Archives (TNA)

TNA London, TS 24/3/35 – Treasury Solicitor: London Corresponding Society: Circular to Societies concerning Formation of a British Convention.

TNA London, TS 24/3/115 – Treasury Solicitor: Address from the National Convention of France to the British Soldiers and Sailors, undated.

TNA London, TS 24/3/28 – Treasury Solicitor: Address of the British Convention at Edinburgh, to the People of Great Britain, November 19, 1793.

TNA London, TS 24/9/10 – Treasury Solicitor: Sheffield Society for Constitutional Information.

TNA, London. TS 24/9/8 – Treasury Solicitor: Miscellaneous Papers on Sedition Cases. London Corresponding Society. General. In Letters. London Society for Constitutional Information.

TNA London, TS 24/3/24 – Treasury Solicitor: Birmingham Society for Constitutional Information: Letter to Societies for Parliamentary Reform.

TNA London, TS 24/3/85 – Treasury Solicitor: Miscellaneous Papers on Sedition Cases. Printed Pamphlets or Tracts. Societies and other political Functions identified by Place. Sheffield: Resolutions of the Sheffield Society for Constitutional Information.

TNA London, PC 1/21/35B – Privy Council: Bundle marked “Treason” relating to the London Corresponding Society: Committee Minutes and Orders concerning Prisoners; Letters and Requests from Prisoners; Examinations of Witnesses and Suspects.

TNA London, KB 33/6/4 – Court of King's Bench: London Corresponding Society and Pop-Gun Plot.

TNA London, HO 42/23/14 – Home Office: Intelligence regarding the Charing Cross Club and its Irish President, and the Roles played by Cervantes, Pialat and Riou. The Writer sets out the Manifesto of The Friends of the Constitution, stating that Reformers are as dangerous as Republicans.

2. Vydané pramene (elektronické zdroje)

Parlamentné debaty a správy Tajného výboru

- COBBETT William, *Parliamentary History of England: From the Norman Conquest, in 1066 to the Year 1803*, London 1817 – Vol. XXIX, XXX.
- COBBETT William, *Parliamentary History of England: From the Norman Conquest, in 1066 to the Year 1803*, London 1818 – Vol. XXXI, Vol. XXXII.
- *First Report from the Committee of Secrecy, to whom the Several Papers Referred to in His Majesty's Message of the 12th of May, 1794, And which were Presented to the House, by Mr. Secretary Dundas upon the 12th and 13th Days of the said Month, by His Majesty's Command*, London 1794, [<https://archive.org/details/firstsecond>].
- *Report of the Committee of Secrecy of the House of Commons*, London 1799, [<https://books.google.cz/books?id=8SZXAAAACAAJ&pg=PA26&dq=Report>].

Memoáre, biografie a autobiografie

- BINNS, John, *Recollections of the Life of John Binns, Twenty-nine Years in Europe and fifty-three Years in the United States*, Philadelphia 1854, [<https://archive.org/details/recollectionsof100binn>].
- COCKBURN, Henry, *Memorials of his Time*, New York 1856, [<https://archive.org/details/memorialshistim00cockgoog>].
- HARDY, Thomas, *Memoir of Thomas Hardy: Founder of, and Secretary to, the London Corresponding Society: for diffusing Useful Political Knowledge among the People of Great Britain and Ireland, and for Promoting Parliamentary Reform, From its Establishment, in Jan. 1792 until his Arrest, on a False Charge of High Treason, on the 12th of May, 1794*, London 1832, [<https://archive.org/details/memoirofthomasha00hard>].
- HOLLAND, John – EVERETT, James, *Memoirs of the Life and Writings of James Montgomery: Including Selection from his Correspondence, Remains in Prose and Verse, and Conversations on Various Subjects*, Vol. I, London 1855, [<https://archive.org/details/memoirsoflifewri02holl>].
- THELWALL, Cecil, *The life of John Thelwall*, Vol. 1, Princeton 1837, [<https://books.google.cz/books?id=C7I8AAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=cs>].

- TWISS, Horace, *The Public and Private Life of Lord Chancellor Eldon: With Selections from His Correspondence, by Horace Twiss, Esq., One of her Majesty's Counsel*, Vol. I, London 1844, [<https://books.google.cz/books?id=FyozAAAAIAAJ>].
- YOUNG, Arthur, *The autobiography of Arthur Young with Selection from his Correspondence*. London 1898, [<https://archive.org/details/autobiographyofa00youn>].

Pamflety, politické spisy a adresy

- BARLOW, Joel, *Advice to the privileged orders in the several states of Europe, resulting from the necessity and propriety of a general revolution in the principle of government*, Part I, London 1792, [<https://archive.org/details/advicetopr>].
- BURKE, Edmud, *Úvahy o revoluci ve Francii*, Brno 1997.
- BURKE, Edmund, *Mr. Edmund Burke's Speeches at his Arrival at Bristol: and at the Conclusion of the Poll*, Vol. II, London 1775, [<https://archive.org/details/mredmundburke>].
- COOPER, Thomas, *A Reply to Mr. Burke's Invective Against Mr. Cooper, and Mr. Watt, in the House of Commons, on the 30th of April, 1792*, Manchester 1792, [<https://archive.org/details/replytomrburkesi00coopuoft>].
- GERRALD, Joseph, *A Convention the Only Means of Saving Us from Ruin in a Letter Addressed to the People of England*, London 1793, [<https://books.google.cz/books?id=LMJbAAAACAAJ&pg=PP1&lpg>].
- MORE, Hannah, *Village politics. Addressed to all the Mechanics, Journeymen, and day Labourers, in Great Britain*, York 1792, [<https://books.google.cz/books?id=3BbAAAAQAAJ&printsec=>].
- PAINE, Thomas, *Práve človeka*, Bratislava 1959.
- PALEY, William, *Reason for Contentment; Address to the Labouring Party of the British Public*, London 1793, [<https://books.google.cz/books?id=0rtNA>].
- YORK, Henry Redhead, *Thoughts on Civil Government: Addressed to the Disfranchised Citizens of Sheffield*, London 1794, [<https://books.google.cz/books?id=YMRbAAAACAAJ&pg>].
- YOUNG, Arthur, *The Example of France, a Warning to Britain*, Fourth Edition, London 1794, [<https://books.google.cz/books?id=fwhCAAAAACAAJ&printsec=>].

- *Proceedings of the Association for Preserving Liberty and Property against Republicans and Levellers*, Number I, London 1792 [https://books.google.cz/books?id=OuBbAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=].

Súdne procesy

- COCKBURN, *An Examination of the trials for sedition which have hitherto occurred in Scotland*, Vol. I. Edinburgh 1888, [https://archive.org/details/anexami].

- *The Genuine Trial of Thomas Hardy, for High Treason, At the Sessions House in the Old Bailey, From October 28 to November 5, 1794*, Vol. I–II, London 1795, [https://books.google.gg/books?id=LSFLAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source].

- *The Trial of John Horne Tooke, on a Charge of High Treason: Containing the Whole of the Proceedings of Each Day at the Old-Bailey*, London 1794, [https://books.google.cz/books?id=NoE5XolgO6kC&printsec=frontcover&dq=the+].

- *The trial of Joseph Gerrald, Delegate from the London Corresponding Society, to the British Convention. Before the High Court of Justiciary at Edinburgh, On the 3d, 10th, 13th and 14th of March, 1794. For Sedition*, New York 1794, [https://books.google.cz/books?id=XwGgAAAAMAAJ&pg=PA1].

Edície prameňov

- DAVIS, Michael T. (Ed.), *London Corresponding Society 1792–1799*, Vol. I–VI. London 2002.

- FONER, Philip S. (Ed.), *The Complete Writings of Thomas Paine*, Vol. II. New York 1945.

- THALE, Mary (Ed.), *Selections from the Papers of the London Corresponding Society 1792–1799*. Cambridge 1983.

Dobová tlač

New Annual Register, or, General Repository of History, Politics, and Literature; Scots Magazine; Times; London Chronicle; Morning Chronicle; Critical Review, or, Annals of Literature; Register of the Times, or: Political Museum.

4. Odborné publikácie a odborné články

- BLACK, E. Charlton, *The Association, British Extraparliamentary Political Organization 1769–1793*, Harvard 1963.
- BLAKEMORE, Steven, *Crisis in Representation: Thomas Paine, Mary Wollstonecraft, Helen Maria Williams, and the Rewriting of the French Revolution*, London 1997.
- CANNON, John, *Parliamentary Reform 1640–1832*, Cambridge 1973.
- CLUNY, Frank, *The Scottish Martyrs, Their Trials and Transportations to Botany Bay*, Melbourne 1969.
- CONE, Carl B., *The English Jacobins, reformers in late 18th century England*, New York 2010.
- COOKSON, John Ernest, *The English Volunteer Movement of the French Wars, 1793–1815*, in: *The Historical Journal*, Vol. 32, No. 4, Cambridge 1989.
- DAVIS, Michael T, “*I Can Bear Punishment*”: *Daniel Isaac Eaton, Radical Culture and the Rule of Law, 1793–1812*, in: *Crime, Punishment and Reform in Europe, Criminal Justice History*, Vol. 18., Santa Barbara 2003.
- DICKINSON, Harry Thomas, *British Radicalism and the French Revolution 1789–1815*. New York 1985.
- DUFFY, Michael, *William Pitt and the Origins of the Loyalist Association Movement of 1792*, in: *The Historical Journal*, Vol. 39, No. 4, Oxford 1996.
- EMSLEY, Clive, *An Aspect of Pitt's 'Terror': Prosecutions for Sedition during the 1790s*, *Social History*, Vol. 6, No. 2, Oxford 1981.
- EMSLEY, Clive, *Repression, 'Terror' and the Rule of Law in England during the Decade of the French Revolution*. In: *Social History*, Vol. 6, No. 2, Oxford 1981.
- FURET, François, *Francouzská revoluce I. díl: Od Turgota k Napoleonovi 1770-1814*, Praha 2004
- GOODWIN, Albert, *The Friends of Liberty, the English Democratic Movement in the Age of the French Revolution*, London 1979.
- GWYN, A. Williams, *Artisans and Sans-Culottes, Popular Movements in France and Britain during the French Revolution*, London 1789.
- HATTENHAUER, Hans, *Evropské dějiny práva*. Praha 1998.
- HROCH, Miroslav– KUBIŠOVÁ, Vlasta, *Velká Francouzská revoluce a Evropa 1789/1800*, Praha 1990.

- JOHNSTON, Kenneth R., *The First and Last British Convention*, in: *Romanticism*. Vol. 13, No 2. Edinburgh 2007.
- LEASK, Nigel, *Thomas Muir and "The Telegraph": Radical Cosmopolitanism in 1790s Scotland*, in: *History Workshop Journal*, No. 63, Oxford 2007.
- McFARLAND, E. W., *Ireland and Scotland in the Age of Revolution*, Edinburgh 1994.
- MEIKLE, Henry W., *Scotland and the French Revolution*, Glasgow 1912.
- MITCHELL, Austin, *The Association Movement of 1792–3*, in: *Historical Journal*, Vol. 4, No. 1, Cambridge 1961.
- MORI, Jennifer, *Britain in the Age of the French Revolution 1785–1820*, London 2000.
- MORI, Jennifer, *Language of Loyalism: Patriotism, Nationhood and the State in the 1790s*, in: *The English Historical Review*, Vol. 118, No. 475, Oxford 2003.
- MORRIS, Marilyn, *The British Monarchy and the French Revolution*. Yale University Press, 1998
- ROYLE, Edward, *Revolutionary Britannia? Reflections on the threat of revolution in Britain, 1789–1848*, Manchester 2000.
- THOMIS, I. Malcolm – HOLT, Peter, *Threats of Revolution in Britain 1789–1848*, Cambridge 1977.
- THOMPSON, Edward Palmer, *The Making of the English Working Class*, New York 1966.
- TREVELYAN, George Macaulay, *Lord Grey of the Reform Bill: Being the Life of Charles, Second Earl of Grey*, London 1920.
- WRIGHT, D. G., *Popular radicalism, The working-class experience, 1780–1880*. New York 1988.

Vlastná publikačná činnosť k téme britského radikalizmu

- BORODÁČOVÁ, Jana, *Britské radikální reformní hnutí v období Francouzské revoluce*, in: *Historický obzor*, roč. 26, č. 9/10, 2015, s. 219–232.
- BORODÁČOVÁ, Jana, *Edinburgh Conventions of the Delegates as One Example of British Radicalism in the 1790s*, in: *Prague Papers on the History of International Relations*, Praha 2016, s. 7–41.
- BORODÁČOVÁ, Jana, *Britský radikalismus a politické perzekuce v období 1792–1795*, in: *Historický obzor*, roč. 28, č. 7/8, 2017, s. 146–161.